

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра початкової і спеціальної освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістра»

**на тему «Духовно-моральне виховання молодших школярів під час
проведення уроків з англійської мови»**

Виконав:
Здобувач вищої освіти
по 221М групи заочного відділення
спеціальність 013 Початкова освіта
ОП Початкова освіта. Іноземна мова
Щербатий Данило Васильович
Керівник: д.-р пед. наук, професор
Шевченко Ю.М.
Рецензент: канд.пед.наук,
доцент Гончарова О.А.

Запоріжжя – 2022 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
1.1. Духовно-моральне виховання як педагогічна проблема.....	8
1.2. Методи і прийоми духовно-морального виховання учнів початкової школи.....	18
1.3. Критерії, показники та рівні духовно-моральної вихованості учнів початкової школи.....	25
1.4. Вікові особливості духовно-морального виховання молодших школярів на уроках англійської мови.....	28
1.5. Особливості викладання англійської мови з духовно-морального виховання.....	35
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА МОЖЛИВОСТІ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	
2.1. Сучасний стан сформованості духовно-морального виховання учнів під час проведення уроків з англійської мови.....	41
2.2. Формування в учнів початкової школи духовно-моральної вихованості.....	51
2.3. Перевірка ефективності експериментальної роботи з духовно-морального виховання молодших школярів.....	62
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	

АНОТАЦІЯ

Щербатого Данила Васильовича: Магістерська робота: «Духовно-моральне виховання молодших школярів під час проведення уроків з англійської мови» виконана на кафедрі початкової і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Науковий керівник: д.-р пед. наук, професор Шевченко Ю.М.

Актуальність дослідження обумовлена рядом взаємодоповнюючих обставин. Глибокі соціально-економічні перетворення, які відбуваються в сучасному суспільстві, змушують усіх нас розмірковувати про нашу молодь, про майбутнє України. Усе більше і більше людство приходять до розуміння того, що для духовного відродження суспільства недостатньо тільки знань, які дає традиційна освіта. Не можна раціонально засвоїти моральні імпульси за допомогою суто наукової освіти, ніяка наука сама по собі не в змозі замінити любов, щирість та співчуття.

У роботі обґрунтовано актуальність проблеми, визначено об'єкт, предмет і мету дослідження, сформульовано завдання, охарактеризовано методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію і впровадження її результатів. Уточнено сутність і зміст поняття «духовно-моральне виховання», «духовність», «моральність», «виховання»; розглянуто методи і прийоми духовно-морального виховання учнів початкової школи, визначено вікові особливості духовно-морального виховання молодших школярів на уроках англійської мови; охарактеризовано критерії, показники та рівні духовно-моральної вихованості учнів початкової школи; визначено особливості викладання англійської мови з духовно-морального виховання.

Для перевірки вихідних положень були використані методи дослідження: теоретичні методи (аналіз наукової літератури, синтез отриманих даних, порівняння результатів досліджень, узагальнення існуючої інформації щодо формування в молодшого школяра ціннісного ставлення до здоров'я); емпіричні (анкетування, тестування, бесіди, педагогічний експеримент).

В роботі виявлено сучасний стан сформованості рівня духовно-моральних якостей учнів під час проведення уроків з англійської мови; розроблено та впроваджено методичне забезпечення направлене на формування в учнів початкової школи духовно-моральних знань; експериментально перевірено ефективність розробленого методичного забезпечення сформованості духовно-морального досвіду молодших школярів.

Ключові слова: духовно-моральне виховання, молодші школярі, уроки з англійської мови.

SUMMARY

Danylo Vasyliovych Shcherbaty: Master's thesis: "Spiritual and moral education of younger schoolchildren during English language lessons" was completed at the Department of Primary and Special Education of the Educational and Scientific Institute of Social, Pedagogical and Artistic Education of Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytskyi.

Supervisor: Doctor of Pedagogical Sciences, professor Shevchenko Yu.M.

The relevance of the research is determined by a number of complementary circumstances. Deep socio-economic transformations taking place in modern society force us all to think about our youth, about the future of Ukraine. More and more humanity is coming to understand that for the spiritual revival of society, only the knowledge provided by traditional education is not enough. It is not possible to rationally learn moral impulses with the help of a purely scientific education, no science by itself is able to replace love, sincerity and compassion.

The work substantiates the relevance of the problem, defines the object, subject and purpose of the research, formulates the task, characterizes the research methods, highlights the scientific novelty and practical significance of the work, provides information about the approbation and implementation of its results. The essence and content of the concept of "spiritual and moral education", "spirituality", "morality", "education" have been clarified; the methods and methods of spiritual and moral education of primary school students are considered, the age-specific features of spiritual and moral education of younger schoolchildren in English lessons are determined; the criteria, indicators and levels of spiritual and moral education of primary school students are characterized; the peculiarities of teaching English in spiritual and moral education are determined.

Research methods were used to check the starting points: theoretical methods (analysis of scientific literature, synthesis of data, comparison of research results, generalization of existing information on the formation of a junior student's values of health); empirical (questionnaires, testing, interviews, pedagogical experiment).

The work revealed the current state of formation of the level of spiritual and moral qualities of students during English lessons; developed and implemented methodological support aimed at the formation of spiritual and moral knowledge in primary school students; the effectiveness of the developed methodological support for the formation of the spiritual and moral experience of younger schoolchildren was experimentally verified.

Key words: spiritual and moral education, younger schoolchildren, English language lessons.

РЕФЕРАТ
магістерської роботи на тему
«Духовно-моральне виховання молодших школярів під час
проведення уроків з англійської мови»

Магістрант: Щербатий Данило Васильович

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор Шевченко Юлія Михайлівна

Актуальність дослідження. В усі віки люди високо цінували духовно-моральну вихованість людини. Процес духовно-морального вдосконалення в людині відбувається протягом усього його життя. Під впливом бабусь, дідусів, батьків, найближчого оточення, школи і соціуму йде формування особистості. Глибокі соціально-економічні перетворення, які відбуваються в сучасному суспільстві, змушують усіх нас розмірковувати про нашу молодь, про майбутнє України. Усе більше і більше людство приходять до розуміння того, що для духовного відродження суспільства недостатньо тільки знань, які дає традиційна освіта. Не можна раціонально засвоїти моральні імпульси за допомогою суто наукової освіти, ніяка наука сама по собі не в змозі замінити любов, щирість та співчуття.

Розуміння духовно-моральних цінностей стає важливим чинником розвитку громадської та національної самосвідомості. Кожен шкільний предмет по суті є інструментом становлення особистісних якостей людини, її соціальних і духовних орієнтирів. Не будучи винятком, навчальний предмет «Англійська мова» має істотну особливість: він вивчається як засіб спілкування, а тематика і ситуації для мовлення привносяться ззовні. Тому англійська мова, як ніякий інший навчальний предмет, відкритий для використання змісту з різних галузей знань, змісту інших навчальних предметів.

Методологічним підґрунтям для розроблення означеної проблеми є: «Концепція гуманізації і гуманітаризації освіти» (С. Гончаренко, Ю. Мальований); «Концептуальні засади формування духовності особистості на основі християнських моральних цінностей» (О. Сухомлинська); «Концепція виховання гуманістичних цінностей» (авторський колектив Інституту проблем виховання НАПН України під керівництвом І. Бега).

Цілком очевидно, що для того, щоб стати повноправними учасниками загальносвітового культурного процесу, сучасним школярам необхідно засвоїти ті духовно-моральні цінності, які були накопичені людством протягом століть. Окрема особистість і цілий народ, вступаючи в загальнолюдський культурний простір, повинні володіти різними засобами міжнародного спілкування. З цієї точки зору величезну роль відіграє знання як мінімум однієї іноземної мови.

Мова – сховище культури етносу, в ньому відображений весь пізнавальний досвід народу, його морально-етичні, соціокультурні, художньо-естетичні, виховні ідеали. Процес навчання сучасних школярів іноземним мовам містить унікальний педагогічний потенціал духовно-морального,

ідейно-політичного, естетичного, трудового виховання підростаючого покоління.

Об'єкт дослідження: навчально-виховна діяльність молодших школярів;

Предмет дослідження: духовно-моральне виховання учнів початкових класів на уроках англійської мови;

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка можливості духовно-морального виховання молодших школярів під час проведення уроків англійської мови у початковій школі.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати навчально-наукову та психолого-педагогічну літературу з теми дослідження.
2. Обрати методи та прийоми духовно-морального виховання учнів початкових класів.
3. Визначити критерії, показники та рівні духовно-морального виховання.
4. Проаналізувати вікові особливості духовно-морального виховання учнів молодшого шкільного віку.
5. Зробити аналіз особливостей викладання англійської мови з духовно-морального виховання.
6. Провести експериментальне дослідження та інтерпретувати отримані результати.

Методи дослідження:

теоретичні: аналіз філософської, психологічної та психолого-педагогічної літератури, робота з літературними джерелами;

емпіричні: спостереження за навчально-виховним процесом, педагогічний експеримент, метод аналізу педагогічного експерименту, бесіди з молодшими школярами;

статистичні: метод математичної обробки даних.

Наукова новизна: робота забезпечить розкриття та розвиток духовно-моральних якостей школярів під час проведення уроків з англійської мови і дасть позитивні результати пошуку ефективної навчальної діяльності учнів початкових класів.

Теоретична і практична значимість магістерської роботи – виділення понятійного апарату; написання методичних рекомендацій.

Апробація експерименту дослідження. Матеріали дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри початкової і спеціальної освіти та представлені в статті «Вікові особливості духовно-морального виховання молодших школярів на уроках англійської мови», що надрукована у збірнику Матеріали IV Міжнародної студентської наукової конференції «Сучасні аспекти та перспективні напрямки розвитку науки» м.Ужгород. 2022.

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено об'єкт, предмет і мету дослідження, сформульовано завдання, охарактеризовано методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію і впровадження її результатів.

У першому розділі – **«Теоретичні проблеми духовно-морального виховання під час проведення уроків з англійської мови»** – уточнено сутність і зміст поняття «духовно-моральне виховання», «духовність», «моральність», «виховання»; розглянуто методи і прийоми духовно-морального виховання учнів початкової школи, визначено вікові особливості духовно-морального виховання молодших школярів на уроках англійської мови; охарактеризовано критерії, показники та рівні духовно-моральної вихованості учнів початкової школи; визначено особливості викладання англійської мови з духовно-морального виховання.

У другому розділі – **«Дослідно-експериментальна перевірка можливості духовно-морального виховання молодших школярів під час проведення уроків з англійської мови у початковій школі»** – виявлено сучасний стан сформованості рівня духовно-моральних якостей учнів під час проведення уроків з англійської мови; розроблено та впроваджено методичне забезпечення направлене на формування в учнів початкової школи духовно-моральних знань; експериментально перевірено ефективність розробленого методичного забезпечення сформованості духовно-морального досвіду молодших школярів.

За результатами дослідження сформульовано наступні висновки:

У ході науково-дослідної роботи було проаналізовано навчально-наукову та психолого-педагогічну літературу з теми дослідження. Нами були уточнені такі поняття, як: «духовність», «моральність», «виховання», «духовно-моральне виховання».

Ми визначили критерії, показники та рівні духовно-морального виховання. Було визначено такі критерії: когнітивний, емоційно-ціннісний та діяльнісно-поведінковий. Відповідно до повноти сформованості показників критеріїв було виділено 3 рівні духовно-морального виховання: високий, середній та низький.

Констатувальний етап експерименту проводився шляхом проведення бесід та анкетування, що дало нам змогу виявити загальний рівень вихованості обох класів та окремих критеріїв. Варіанти відповідей були подані у вигляді малюнків, адже, у дітей молодшого шкільного віку наочно-образне мислення. Такий варіант анкетування забезпечив краще та легше розуміння питань.

У результаті обробки отриманих даних було помічено незначну різницю духовно-моральної вихованості експериментальної та контрольної груп, що дало змогу проводити формувальний етап експерименту.

Проаналізувавши отримані дані, ми розробили і провели серію експериментальних занять, які склали формувальний експеримент. Головною формою духовно-морального виховання був урок. В нашому дослідженні ми виходили з того, що формування духовно-моральної вихованості учнів буде ефективним, якщо в процесі викладання уроків використовувати спеціально розроблені питання, завдання, ігри, ситуації, які ставлять дітей молодшого шкільного віку в умови розвитку духовно-моральної особистості. Під час проведення уроків використовувалися різна наочність, що забезпечувала ефективність проведення експерименту: картки із завданнями, сигнальні

картки, фото знаменитостей та малюнки казкових героїв, сигнальні картки, вироби із паперу, іграшки та, навіть, домашній улюбленець. Під час нашого експерименту ми використовували сучасну методику «Шість цеглинок». Саме через гру ми помічали як дитина застосовує моральні знання у своєму житті.

На контрольному етапі експерименту ми використовували те ж анкетування, яке ми використовували на констатувальному етапі експерименту. Порівнюючи два класи на констатувальному та контрольному етапі можна зробити висновок, що зміни духовно-морального виховання в кращий бік простежується в обох класах, але у відсотковому співвідношенні експериментального класу вони більш виражені.

На основі отриманих даних, ми змогли підтвердити ефективність духовно-морального виховання школярів під час проведення уроків англійської мови в початковій школі шляхом використання різних методів роботи з дітьми, прийомів, ігрових засобів, завдань, питань, ситуацій, які ставлять дітей молодшого шкільного віку в умови розвитку духовно-моральної особистості.

Одержані результати дослідження та висновки можуть бути впроваджені у практику та освітньо-виховний процес закладів загальної середньої освіти.

Рік виконання магістерської роботи – 2022 р.

Місце виконання – Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького.

Робота складається із вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (82 найменувань), додатків. Загальний обсяг роботи – 81 сторінка, основний зміст викладено на 76 сторінках.

Имя пользователя:
Анастасія Варениченко

ID проверки:
1013108333

Дата проверки:
30.11.2022 16:32:27 CET

Тип проверки:
Doc vs Internet

Дата отчета:
30.11.2022 16:32:53 CET

ID пользователя:
100007156

Название файла: перевірка_Щербатий

Количество страниц: 68 Количество слов: 13973 Количество символов: 104339 Размер файла: 1.39 MB ID файла: 1012879709

12.6% Совпадения

Наибольшее совпадение: 3.51% с Интернет-источником (<https://www.slideshare.net/Deyra01/ss-79251052>)

12.6% Источники из Интернета

146

Страница 70

Поиск совпадений с Библиотекой не производился

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников